

СХВАЛЕНО
Педагогічною радою
ДМШ №1 ім. П. Майбороди

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор ДМШ№1
ім. П. Майбороди

Протокол №1
від 05 вересня 2022р.

_____Є.Дудник
наказ № 26/1- Д
від 05 вересня 2022р.

**Освітня програма з музичного мистецтва
Полтавська дитяча музична школа №1 імені П. Майбороди
Полтавської міської ради
середнього (базового) підрівня,
складена на основі типової навчальної програми
«Музичний інструмент бандура»**

Полтава
2022

ВСТУП

Навчальна програма з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент бандура»** розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовими освітніми програмами елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва (наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 р. № 352) містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів гри на бандурі, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі бандури.

У навчальній програмі визначено мету, завдання та принципи навчання, обумовлені особливостями вивчення навчальної дисципліни, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо їх проведення, критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання учнів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, концентровано розкриваються особливості організації вивчення програмового матеріалу тощо.

Нормативний зміст та нормативні результати навчання розподіляються за роками навчання з логічною послідовністю викладення на вивчення модулів навчальної дисципліни.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття базових навичок виконавського мистецтва бандуриста в мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв, а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом).

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для творчої самореалізації в повсякденному житті, а також продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти загально-мистецького або початкового професійного

спрямування за фахом.

Нормативний термін навчання за навчальною програмою становить 4 роки для учнів, які розпочали навчання в 6-7 років. Для учнів, які розпочинають

Для учнів з особливими освітніми потребами тривалість опанування змісту навчання, передбаченого навчальною програмою, визначається індивідуальним темпом набуття учнем/ученицею відповідних компетентностей.

Нормативний зміст навчання за типовою навчальною програмою базується на традиційних та поширених в Україні методиках гри на бандурі.

навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент бандура»**.

У робочій навчальній програмі, викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання за програмою в старшому віці, нормативний термін навчання може бути скорочений на 1-2 роки. У цьому випадку навчальний матеріал, передбачений програмою на неохоплений період, ущільнюється викладачем шляхом відведення на вивчення модулів меншої кількості годин, що відображається в індивідуальному журналі учня.

Мета типової навчальної програми – узагальнення та систематизація нормативного змісту навчальної дисципліни **«Музичний інструмент бандура»** у логічній послідовності та визначення нормативних результатів навчання, досягнення яких забезпечить учням можливість подальшого навчання гри на бандурі на наступному підрівні початкової мистецької освіти.

Завдання типової навчальної програми – надати викладачу інструментарій для розроблення робочої навчальної програми та організації і проведення занять з навчання гри на бандурі та співу в супроводі бандури.

Перший рік навчання

Завдання: опанування якісним звуковеденням та злагодженою координацією рук; вивчення різноманітних штрихів та відпрацювання основних прийомів гри – щипок, удар – згідно з художньообразними та стилістичними особливостями твору; робота над відтворенням нотного тексту, штриховою палітрою та динамічними відтінками; включення до репертуару твору великої форми; вивчення вокальних творів під власний бандурний супровід з виразним втіленням художнього образу; формування основ виконавської культури на сцені.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Результати навчання
<p>Модуль 1. Розширення виконавських прийомів гри та удосконалення вокальних навичок</p>	<p>Технічні штрихи <i>legato</i>, <i>staccato</i> та прийоми гри – <i>щипок</i>, <i>удар</i> на базі дієзних гам до 2-х знаків двома руками в ритмічному групуванні 1-1, 1-2.</p> <p>Подвійні звуки: терції, сексти, октави.</p> <p>Тризвуки та їх обернення, <i>arpeggio</i> коротке та довге.</p> <p>Робота над фразуванням та</p>	<p>Перерозподіляє м'язові зусилля при виконанні вправ на різні види техніки з різними динамічними відтінками.</p> <p>Демонструє ритмічну стабільність, рівність звучання і правильну координацію пальців.</p> <p>Знає штрихи <i>legato</i>, <i>staccato</i> та демонструє їх на інструменті.</p> <p>Слідкує за рівністю звуковедення у двохоктавних гамах терціями, секстами, октавами.</p> <p>Виконує технічно та зв'язано обернення тризвуків та <i>arpeggio</i> в дієзних гамах до 2-х знаків.</p> <p>Демонструє навички чистого</p>

	інтонуванням. Вокально-технічні вправи для розвитку голосу.	та осмисленого інтонування вокального твору. Показує якісне звуковедення та виразність фразування.
Модуль 2. <i>Психофізична єдність звукових уявлень і виконавської техніки під час музикування. Велика форма музичного твору</i>	Автоматизація вивчених рухових навичок гри на бандурі. Відпрацювання рухових навичок на різні види техніки. Читання з листа нескладних творів. Твір великої форми: побудова форми. Активізація артикуляційного апарату та розвиток вокального дихання. Робота над вокальноінструментальними творами. Динамічна шкала голосу та відтворення різних емоцій.	Демонструє координацію між слуховим уявленням і моторикою. Дотримується ритмічної чіткості під час виконання. Поєднує чітке виконання метроритму і темпу. Осміслено читає музичний текст (форма твору, темпові особливості, динаміка тощо). Виконує музичний твір великої форми; розуміє форму твору. Користується правильно дихальним апаратом: демонструє спокійний вдих і рівномірний видих. Виконує впевнено вправи на дикцію (розспівки). Застосовує послідовність етапів вивчення вокальноінструментального твору. Уміє передати емоції голосом, використовуючи динамічну шкалу.
Модуль 3. <i>Набуття навичок роботи над інструктивнотехнічним та художнім матеріалом. Твори з елементами поліфонії</i>	Прийоми гри «ковзання» (glissando), arpeggiato. Технічні навички угруповань та аплікатурні особливості мінорних гам до 2-х знаків у паралельному русі двома руками разом на дві октави 1-1, 1-2 натурального, гармонічного та мелодичного виду. Вивчення творів з елементами поліфонії.	Виконує пучкою чи нігтем «ковзання» (glissando) вгору та донизу на всіх приструнках. Знає як самостійно опрацьовувати нескладний технічний матеріал. Демонструє точну ритмізацію штрихів у висхідному та низхідному русі. Знає та розуміє елементи підголоскової поліфонії. Вміє відокремлювати в них

		підголоски.
	Звуковедення (<i>legato</i> , <i>non legato</i>) під час виконання мелодії голосом.	Використовує штрихи <i>legato</i> , <i>non legato</i> . Веде мелодію, досягає плавності звучання голосу. Розрізняє в нотному тексті основні динамічні відтінки та їх позначення.
Модуль 4. Робота над створенням художнього образу музичного твору.	Художній образ музичного твору та його втілення засобами музичної виразності. Підбір на слух простих мелодій. Підготовка до публічного концертного виступу.	Відтворює художній образ твору, застосовуючи опановані засоби музичної виразності. Демонструє виразне виконання мелодичної лінії, відчуття кульмінації твору. Самостійно підбирає на слух знайомі мелодії та акомпанемент до них. Концентрується та контролює свій емоційний стан під час виступу. Вміє об'єктивно оцінити та проаналізувати свій виступ. Розуміє важливість слухового самоконтролю та стабільності занять під час підготовки до публічного виступу.

Підсумки першого року навчання: базові виконавсько-технічні навички гри на повний робочий діапазон бандури: гами *G-dur*, *D-dur* у ритмічному групуванні 1-1, 1-2, гами *e-moll*, *h-moll* (натуральний, гармонічний, мелодичний види) обома руками разом на дві октави; гами подвійними звуками: терції, сексти, октави; *arpeggio* коротке, довге; тризвуки головних ступенів ладу та їх обернення;

5 етюдів на різні види техніки; 5 різнохарактерних творів (із них 2-3 вокальні твори в супроводі бандури).

Під час підсумкового річного контролю: виконує напам'ять 3 різнохарактерні музичні твори (за вибором викладача), з яких бажано 1 твір великої форми та 1 вокальний твір у супроводі бандури.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

володіє якісним звуковеденням та злагодженою координацією рук;
застосовує різноманітні штрихи та прийоми (щипок, удар) згідно з художньо-образними та стилістичними особливостями твору;

точно відтворює нотний текст, штрихову палітру та динамічні відтінки;
виконує вокальні твори під власний бандурний супровід з виразним втіленням художнього образу;

демонструє культуру виконавської майстерності на сцені.

Другий рік навчання

Завдання:

удосконалення координації рук, робота над якістю звуковидобування та звукоутворення;

вивчення техніки виконання «стрибок» на великі відстані;

ознайомлення з контрастною поліфонією; відтворення динамічних відтінків, ритмічних рисунків, штрихів, зазначених у нотному тексті;

опанування твору великої форми (варіації);

набуття навичок самостійної роботи над технічним та художнім матеріалом; застосування засобів музичної та емоційної виразності для розкриття художнього образу твору;

робота над вирівнюванням звучання голосних і чіткою вимовою приголосних звуків;

формування уміння організувати підготовку до публічного виступу.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Результати навчання
<p>Модуль 5. Ускладнення виконавської техніки. Контрастна поліфонія. Розвиток відчуття вокальної позиції</p>	<p>Подвійні звуки: <i>терції, сексти, октави</i> в дієзних тональностях до 2-х знаків у ритмічному групуванні 1-1, 1-2, 1-3.</p>	<p>Показує координацію ігрових рухів обома руками.</p> <p>Застосовує слуховий контроль кожного звука під час виконання гам та/або вправ у ритмічному групуванні.</p> <p>Демонструє сконцентрованість під час виконання інтервалів, досягаючи одночасного звучання обох звуків.</p>
	<p>«Стрибок» як вид руху руки.</p> <p>Техніка виконання септакордів.</p> <p>Принципи виконання поліфонії.</p> <p>Механізм звукоутворення та правильна вокальна позиція (сполучення голосних з приголосними).</p>	<p>Володіє технікою виконання «стрибків» на великі відстані з внутрішнім уявленням початкової та кінцевої позиції.</p> <p>Виконує септакорди та їх різновиди в повільному темпі.</p> <p>Розуміє стилістичні особливості виконання старовинних танців (менуєт, жига, сарабанда).</p> <p>Вміє правильно брати дихання і витратити його під час співу.</p> <p>Розуміє роль голосних і приголосних звуків у процесі звукоутворення.</p>
<p>Модуль 6. Етапи роботи над музичним твором та його музично-ритмічне відчуття.</p> <p>Специфіка виконання пісенного матеріалу</p>	<p>Основна ідея і художній образ твору. Розбір тексту частинами, визначення конкретних творчих завдань, кульмінації.</p> <p>Взаємозв'язок темпу, ритму та їх значення у відтворенні змісту музичного твору.</p> <p>Емоційна палітра голосу. Зміст пісні через емоційний настрій та слово.</p>	<p>Демонструє відповідну техніку виконання з виразним втіленням основної ідеї та художнього образу твору.</p> <p>Відтворює метричну пульсацію. Виконує ускладненні ритмічні послідовності: ноти з крапкою, заліговані ноти, пунктирний ритм.</p> <p>Вміє передавати голосом різні емоції котрі пов'язані з твором (весело, сумно, жалібно тощо).</p> <p>Розкриває основну ідею і образний зміст пісні через головну думку твору, його кульмінацію.</p>

<p>Модуль 7. Самостійна робота над художнім матеріалом з використанням динамічних відтінків та мелізмів. Велика форма музичного твору (варіації)</p>	<p>Динамічні відтінки <i>crescendo</i> та <i>diminuendo</i> під час виконання бемольної гами з одним знаком різними ритмічними фігурами. Відчуття сили щипка на різних динамічних рівнях. Динамічна шкала: <i>pp – p – mp – mf – f – ff</i>.</p> <p>Мелізми: подвійний форшлаг, мордент, коротка трель.</p> <p>Твір великої форми (варіації).</p> <p>Методичні принципи організації самостійної роботи учня над етюдами, п'єсами, вокально-інструментальними творами.</p>	<p>Знає динамічні відтінки <i>pp – p – mp – mf – f – ff</i>, <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i> та розуміє їх виражальні можливості. Відтворює динамічні відтінки на інструменті в навчальних вправах.</p> <p>Виконує довгий та короткий форшлаг. Розшифровує перекреслений та не перекреслений мордент у нотному тексті. Відтворює артикуляційно стійко та ритмічно коротку трель.</p> <p>Знає будову варіацій як музичного твору великої форми та застосовує це під час виконання у своїй програмі.</p> <p>Знає основні етапи роботи над творами. Може проілюструвати роботу над технічно важкими епізодами. Дотримується збалансованого звучання вокальної та інструментальної партії.</p>
<p>Модуль 8. Художнє виконання вокальних та інструментальних творів.</p>	<p>Інтонаційна виразність та активний слуховий контроль. Характер окремих фраз, речень, співвідношення між ними.</p> <p>Поєднання вокальної партії та супроводу в створенні художнього образу.</p>	<p>Відтворює музичний текст (фрази, речення, співвідношення між ними), передає збалансованість динамічних відтінків, виразне фразування, відчуття темпової єдності.</p> <p>Створює художній образ завдяки взаємодії вокальної партії та супроводу.</p>

Підсумки другого року навчання:

базові виконавсько-технічні навички гри на повний робочий діапазон бандури: гами *D-dur*, *F-dur* у ритмічному групуванні 1-1, 1-2, 1-3 на бандурі з перемикачами гами *h-moll*, *d-moll* (натуральний, гармонічний, мелодичний види) обома руками разом на дві октави; гами подвійними звуками: терції, сексти, октави; *arpeggio* коротке, довге; тризвуки головних ступенів ладу та їх обернення; септакорди;

5 етюдів на різні види техніки; 5 різнохарактерних творів (у тому числі можуть бути 2-3 вокальні твори в супроводі бандури).

Під час підсумкового річного контролю: виконує напам'ять 3 різнохарактерні музичні твори (за вибором викладача), з яких бажано 1 твір великої форми та 1 вокальний твір у супроводі бандури.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

демонструє впевненість під час гри, чітку координацію рук, якісне звучання;

застосовує опановані засоби музичної виразності для розкриття художнього змісту твору;

точно відтворює передбачені текстом динамічні відтінки, ритмічні рисунки, штрихи;

виконує музичний твір із відповідним емоційним забарвленням;

демонструє взаємодію з аудиторією в процесі виконання музичного матеріалу під час публічного виступу.

Третій рік навчання

Завдання:

розвиток рухливості пальців; виконання прийомів *tremolo, tremolando*; удосконалення навичок виконання мелізмів:

трель (коротка та довга), *mordente, gruppetto*;

ознайомлення з формою рондо; подальший розвиток навичок читання з листа;

ознайомлення з різними видами поліфонії;

розкриття художнього образу в музичних творах, правильне співацьке дихання, нові сучасні прийоми гри;

ознайомлення з харківським способом гри; виконання інструментальних творів з концертмейстером;

виховання сценічної витримки і вміння володіти власними емоціями.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Результати навчання
<p>Модуль 9. <i>Розвиток рухливості пальців</i></p>	<p>Ритмічні групування 1-1, 1-2, 1-3, 1-4 в гамах до 3-х дієзів біля ключа в паралельному русі двома руками. Гра подвійними звуками: терції, сексти, октави. Тризвуки та їх обернення, <i>arpeggio</i> коротке, довге та ламане.</p> <p>Прийоми гри <i>tremolo</i>, <i>tremolando</i>.</p> <p>Синкопа в ритмічних побудовах.</p> <p>Динамічні можливості голосу.</p>	<p>Демонструє чіткість та синхронність виконання обома руками в ритмічному групуванні в гамах та вправах.</p> <p>Контролює гнучкість та рухливість зап'ястка і пальців правої руки.</p> <p>Відрізняє <i>tremolo</i> від <i>tremolando</i>. Знає їх умовні позначення та розпізнає в нотному тексті, володіє технікою виконання.</p> <p>Контролює якість звука. Застосовує зміну сили звуків у музичних творах.</p> <p>Вміє варіювати градацією звука без форсування та напруження голосу.</p>
<p>Модуль 10. <i>Форма рондо. Особливості виконання інструментальних творів з концертмейстером.</i></p>	<p>Ознайомлення з формою рондо: розуміння будови та походження форми.</p> <p>Мелізми: трель (коротка та довга), mordente, gruppetto.</p> <p>Синхронність виконання творів з концертмейстером (фортепіано).</p> <p>Розподіл дихання під час виконання вокального твору, рівність звучання голосу, чіткість дикції та артикуляції</p>	<p>Виконує твір у формі рондо з активним виконанням тембродинамічних співвідношень; розуміє та передає характер епізоду.</p> <p>Виконує mordente, gruppetto та ритмічно відтворює коротку та довгу трель.</p> <p>Відчуває акомпануючу функцію фортепіано, дотримується метроритмічної синхронності. Демонструє гармонічно збалансоване виконання.</p> <p>Володіє співацьким диханням. Виконує вокальні твори, поєднуючи чітку дикцію, правильне співацьке дихання, виразність слова та чистоту інтонації. Досягає належної рівності звучання голосу.</p>

<p>Модуль 11. Ускладнення ритмічних малюнків у мінорних та мажорних гамах.</p>	<p>Технічні навички та аплікатурні особливості мінорних гам до трьох дієзів та з двома бемолями в паралельному русі двома руками разом на дві октави 1-1, 1-2 натурального, гармонічного та мелодичного виду.</p> <p>Виконавський аналіз музичного твору.</p> <p>Удосконалення гри поліфонічних творів: арія, менует, сарабанда, чакона (на вибір). Підголоскова, імітаційна та контрастнотематична поліфонія (на прикладі жанрів: інвенція, канон, фуга, алеманда тощо).</p>	<p>Дотримується належної аплікатури під час зміни позицій.</p> <p>Володіє навичками підкладання та перекладання пальців.</p> <p>Аналізує музичний текст (форма твору, темпові особливості) для досягнення більш усвідомленого виконання.</p> <p>Демонструє навички роботи над поліфонією.</p> <p>Дотримується цілісності ведення мелодії на інструменті.</p>
<p>Модуль 12. Харківський спосіб гри. Сучасні прийоми гри.</p>	<p>Харківський спосіб гри прийомом «перекидка».</p> <p>Темп, динаміка, агогіка як засоби музичної виразності в створенні художнього образу музичного твору.</p> <p>Сучасні прийоми гри та техніка їх виконання (glissando під кілками, glissando під поріжком, стукіт по деці правою або лівою руками, шумові ефекти, кластер та флажолети).</p> <p>Розширення діапазону голосу.</p>	<p>Знає умовне позначення харківського способу гри та розпізнає його в нотному тексті.</p> <p>Володіє технікою виконання харківського способу гри на інструменті.</p> <p>Розуміє змістовність твору та реалізує музичні образи за допомогою темпу, динаміки, агогіки.</p> <p>Відчуває розгортання музичного твору в часі.</p> <p>Демонструє на інструменті сучасні прийоми гри. Застосовує їх у творах.</p> <p>Виконує вокально – технічні вправи для розширення діапазону голосу.</p> <p>Демонструє навички плавного звуковедення під час виконання мелодії голосом.</p> <p>Відчуває гармонію збалансованого поєднання співу з супроводом.</p>

Підсумки третього року навчання:

базові виконавсько-технічні навички гри на повний робочий діапазон бандури: гами *G-dur* у ритмічному групуванні 1-1, 1-2, 1-3, 1-4, *A-dur*, *B-dur* у ритмічному групуванні 1-1, 1-2, 1-3 на бандурі з перемикачами; гами *fis-moll*, *g-moll* у ритмічному групуванні 1-1, 1-2, 1-3 (натуральний, гармонічний, мелодичний види) обома руками; гами подвійними звуками: терції, сексти, октави; *arpeggio* коротке, довге, ламане; тризвуки головних ступенів ладу та їх обернення; септакорди;

5 етюдів на різні види техніки; 1-2 поліфонічні твори; 1-2 твори великої форми; до 5 різнохарактерних творів (у тому числі можуть бути 2-3 вокальні твори в супроводі бандури).

Під час підсумкового річного контролю: виконує напам'ять 3 різнохарактерні музичні твори (за вибором викладача), з яких бажано 1 поліфонічний твір або твір великої форми та 1 вокальний твір у супроводі бандури.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

демонструє розвинений виконавський апарат, чітку координацію рук, вільні ігрові рухи під час гри на інструменті, якісне відтворення засобів музичної виразності (динамічні відтінки, фразування тощо);

застосовує під час гри на інструменті опановані засоби музичної виразності для розкриття художніх образів музичних творів;

демонструє сучасні прийоми гри та застосовує їх в музичних творах;

виконує інструментальний твір з концертмейстером;

демонструє гармонічне поєднання співу під власний супровід;

відтворює емоційно-образний зміст музичного твору під час виступу.

Четвертий рік навчання

Завдання: опрацювання прийому гри «*tremolo*»; опанування програмних музичних творів різного характеру, жанру, форми, технічної та художньої складності; виконання вокально-інструментального твору з втіленням художнього образу; ознайомлення з піснями в ладах української народної музики; розкриття музичної драматургії твору; набуття навичок настроювання інструмента; підготовка до публічного мистецького виступу.

Навчальний модуль	Зміст навчання	Результати навчання
<p>Модуль 13. <i>Подальше вдосконалення техніки гри на інструменті.</i> Вирішення виконавських завдань</p>	<p>Розвиток дрібної й акордової техніки, мажорні та мінорні гами до 4-х дізів і 3-х бемолів у паралельному русі, різними ритмічними групами, подвійними нотами. Акорди, <i>arpeggio</i>.</p> <p>Властивості викладу музичного матеріалу: інтонаційний характер, закономірності розвитку і побудови форми поліфонічного твору.</p> <p>Методика організації самостійної роботи під час виконання технічних завдань: підбір раціональної аплікатури, подолання технічних перешкод, робота над прийомами звуковидобування.</p> <p>Робота над тембровим і динамічним співвідношенням вокальної мелодії та акомпанементу.</p>	<p>Виконує мажорні і мінорні гами до 4-х дізів і 3-х бемолів різними ритмічними групуваннями та гармонічними інтервалами (терціями, секстами, октавами); <i>arpeggio</i> (довге, коротке, ламане), обернення тризвучних і чотиризвучних акордів (за схемою TS-D-T).</p> <p>Вміє аналізувати будову поліфонічного твору (визначати тему, протискладення). Концентрує слухову увагу на інтонаційній виразності кожної мелодійної лінії поліфонічних голосів при їх поєднанні. Демонструє рельєфне виконання усіх елементів музичної тканини поліфонічного твору, прослуховування кожного голосу.</p> <p>Вміє проаналізувати проблему та віднайти шляхи її вирішення.</p> <p>Досягає гнучкого звуковисотного інтонування у виконанні вокалотехнічних вправ (спів ладів, інтервалів, акордів, окремих інтонаційних зворотів). Усвідомлює єдність виражальних засобів обох партій вокального твору.</p>

<p>дуль 14. <i>Художньовиконавські особливості відтворення музичних творів. Специфіка настроювання інструмента</i></p>	<p>Навички слухомоторної координації гри на бандурі. Технічна витривалість виконання у вправах та етюдах. Художньо-образний зміст у творі віртуозного або кантиленного характеру та його втілення засобами музичного мистецтва.</p> <p>Елементи музичної імпровізації.</p> <p>Перехідні звуки між регістрами (подвійне перекриття).</p> <p>Кантилений спів у вокальних творах. Гнучке звуковисотне інтонування.</p> <p>Настроювання бандури та встановлення струн.</p>	<p>Демонструє технічну витривалість у вправах та етюдах, координацію між слуховим уявленням і моторикою ігрових рухів. Досягає відповідної техніки виконання твору віртуозного або кантиленного характеру з використанням різноманітного звуковидобування, тембрового забарвлення, динаміки, артикуляції, агогіки.</p> <p>Імпровізує прості мелодичні звороти.</p> <p>Виявляє культуру звуковидобування між регістрами на основі активного слухового контролю.</p> <p>Демонструє навички виконання перехідних звуків, кантиленного співу (плавного, вільного звучання голосу). Володіє прийомами вирівнювання регістрового звучання.</p> <p>Вміє настроювати бандуру в хроматичному порядку з використанням музичного тюнера. Використовує навички встановлення струн.</p>
<p>Модуль 15. <i>Удосконалення різних видів техніки гри. Характер музичної мови та особливості виконавських засобів у творах великої форми. Музична драматургія вокальних творів та специфіка вокальної виразності в ладах української народної музики</i></p>	<p>Технічні завдання у вправах та етюдах.</p> <p>Виявлення технічних та художніх засобів у роботі над етюдами.</p> <p>Твір великої форми: (соната, сонатина на вибір).</p>	<p>Володіє різними видами техніки гри на бандур: бісерна (дрібна), подвійні, акордові та арпеджовані послідовності, сполучення різних штрихових завдань.</p> <p>Досягає єдності художніх та технічних засобів музичної виразності при виконанні етюдів.</p> <p>Цілісно, емоційнообразно опановує твір великої форми (соната/сонатина).</p>

	<p>Сполучення різних засобів виконавської техніки, тематичного розроблення музичного матеріалу, різнорідності фактурних виконавсько-технічних завдань.</p> <p>Драматургія та створення цілісного художнього образу вокального твору.</p> <p>Пісні в ладах української народної музики.</p>	<p>Відпрацьовує динамічну гнучкість <i>pp</i>, <i>ff</i>, <i>sf</i>, <i>sub.p</i>) та рухливості голосу (спів гам та <i>arpeggio</i> висхідного і низхідного напрямку на одному диханні).</p> <p>Вміє передавати художнє наповнення, образність вокального твору.</p> <p>Співає пісні в ладах української народної музики (двічі гармонійний мінор, гуцульський лад).</p>
<p>Модуль 16. Комплексний розвиток виконавської техніки. Засоби втілення сценічного виконавства. Практична підготовка до публічного виступу</p>	<p>Удосконалення вивчених технічних та штрихових прийомів, розширення динамічних контрастів.</p> <p>Відтворення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту.</p> <p>Розвиток слухового самоконтролю, контролю за інтонаційною точністю виконання, емоційним станом у процесі співу.</p> <p>Втілення сценічного образу та розвиток артистизму.</p>	<p>Застосовує технічні, штрихові прийоми та динамічні градації у вправах та етюдах.</p> <p>Емоційно, свідомо, цілісно сприймає зміст твору.</p> <p>Досягає художньої свободи, технічної точності та невимушеності гри. Створює емоційний настрій та художній образ в змісті музичного твору.</p> <p>Приділяє увагу вокально-слуховому самоконтролю під час співу. Проявляє творчу фантазію виконавського втілення сценічного образу. Демонструє артистизм, виконавську культуру та сценічну витримку.</p>

Підсумки четвертого року навчання:

Базові виконавсько-технічні навички гри на повний робочий діапазон бандури: мажорні гами до 4-х дізів і 3-х бемолів, гами гармонічними інтервалами (терціями, секстами, октавами), *arpeggio* коротке, довге, ламане; тризвуки головних ступенів ладу та їх обернення; домінантсептакорд; виконавську техніку гри гам *cis-moll*, *c-moll* (натуральний, гармонічний, мелодичний види) обома руками разом на дві октави; 5 етюдів на різні види

техніки; 1-2 поліфонічні твори; 1-2 твори великої форми; до 5 різнохарактерних творів (у тому числі, можуть бути 2-3 вокальні твори в супроводі бандури).

Під час підсумкового річного контролю: виконує напам'ять 3 різнохарактерні музичні твори (за вибором викладача), з яких поліфонічний твір або твір великої форми та 1 вокальний твір у супроводі бандури.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

демонструє добре організований та відповідно розвинений виконавський апарат;

застосовує різні засоби звуковедення, звуковидобування, артикуляції на основі активного слухового контролю;

демонструє художньо-образне мислення та індивідуальну творчу інтерпретацію під час виконання музичних творів;

відтворює програмні музичні твори різного характеру, жанру, форми з усвідомленим узгодженням їх технічної та художньої складових;

виконує вокальні твори під власний бандурний супровід з виразним втіленням художнього образу;

демонструє навички гри на бандурі із супроводом фортепіано;

демонструє культуру публічного мистецького виступу.

П'ятий рік навчання

Завдання: робота над технічною майстерністю, артистизмом, виконавською культурою; розуміння стилістичних особливостей твору через відповідне емоційне включення та виконавську техніку; взаємодія з аудиторією в процесі донесення музичного матеріалу під час виступу; удосконалення здатності до самоаналізу та самокритики власного виконання; виконання відповідного рівня слухового самоконтролю; володіння програмним репертуаром на виконавському рівні, підготовленому до здобуття фахової передвищої мистецької освіти.

Навчальний модуль	Зміст навчання	Результати навчання
Модуль 17. Закріплення та удосконалення виконавської техніки. Вокальна позиція	Звуковидобування на основі мажорних та мінорних гам до 4-х дізів та 3-х бемолів.	Дотримується точного співвідношення ритмічних малюнків в одному метрі в мажорних гамах до 4-х дізів та 3-х бемолів у ритмічному рупуванні, у мінорних гамах трьох видів.
	<p>Розвиток співацького дихання.</p> <p>Відчуття високої співацької позиції.</p>	<p>Демонструє терції, сексти, октави, тризвуки головних ступенів ладу та їх обернення.</p> <p>Виконує <i>arpeggio</i> (коротке, довге і ламане) та домінантсептакорд.</p> <p>Керує вокальнодихальним процесом.</p> <p>Відчуває співацьку опору, головний та грудний резонатор. Розуміє співочий стан, коли співається легко і зручно.</p> <p>Вміє вирівнювати звучання голосу по всьому діапазону.</p>
Модуль 18. Виконавська та вокальна майстерність	<p>Віртуозні види техніки.</p> <p>Основні аспекти роботи над поліфонією.</p> <p>Музична драматургія вокального твору.</p> <p>Темброве забарвлення голосу.</p>	<p>Підпорядковує набуті технічні навички творчим намірам виконавця.</p> <p>Володіє штриховою технікою та видами руху руки.</p> <p>Віртуозно виконує твори рухливого характеру.</p> <p>Виконує імітаційну поліфонію (канон, інвенції, фугети, фуги). Демонструє навички виконання підголоскової та контрастної поліфонії. Виконує старовинні танці.</p> <p>Розкриває драматургію пісні, створює виразні музичні образи.</p> <p>Демонструє володіння тембральним забарвленням голосу в різних регістрах.</p>

<p>Модуль 19. Самостійна робота учня над музичним твором. Налаштування інструменту та догляд за ним</p>	<p>Самостійна робота над інструктивним та художнім матеріалом.</p> <p>Навички настроювання інструменту.</p> <p>Вокальне нюансування в створенні музичного образу.</p>	<p>Володіє умінням вільно читати з листа музичний матеріал відповідної складності.</p> <p>Розбирає етюди та невеличкі п'єси.</p> <p>Знає основні етапи роботи над твором.</p> <p>Вміє проілюструвати роботу над технічно складними епізодами.</p> <p>Відтворює фрагменти музичного твору з будь-якого такту.</p> <p>Знає як налаштовувати інструмент за допомогою тюнера.</p> <p>Володіє виразним вокальним звуком для створення художнього образу.</p> <p>Виконує твори з підтримуючим гармонічним супроводом.</p>
<p>Модуль 20. Підготовка до випускного іспиту. Публічний виступ. Професійна орієнтація.</p>	<p>Вибір виконавських засобів відповідно до прийомів викладу музичного матеріалу.</p> <p>Художнє бачення та творчі здібності учня в процесі роботи над великою формою.</p> <p>Підготовка до публічного виступу: навички акторської майстерності.</p>	<p>Грамотно відтворює музичний текст. Збалансовано втілює динамічні відтінки, виразне фразування, відчуття темпової єдності.</p> <p>Має сценічну витримку.</p> <p>Демонструє виконавські емоції відповідно до художнього образу твору.</p> <p>Вміє дотримуватися належного режиму перед концертним виступом. Тренує хвилювання, відчуває радість творчості. Володіє артистичною свободою та вмінням демонструвати виконавські емоції відповідно до художнього образу та авторського задуму музичного твору. Дотримується сценічної культури в поведінці та зовнішньому вигляді.</p>

Підсумки п'ятого року навчання:

технічний матеріал: мажорні та мінорні гами до 4-х дієзів та 3-х бемолів, гами подвійними нотами: терції, сексти, октави; тризвуки головних ступенів ладу та їх обернення; *arpeggio* коротке, довге, ламане; домінантсептакорд; 5 етюдів на різні види техніки; 1-2 поліфонічні твори; 1-2 твори великої форми;

до 5 різнохарактерних творів (у тому числі, можуть бути 2-3 вокальні твори в супроводі бандури).

Під час підсумкового річного контролю: поліфонічний твір, твір великої форми, 2 різнохарактерних твори (з них бажано 1 вокальний), етюд.

Під час виконання програми підсумкового річного контролю учень/учениця:

демонструє артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність;

демонструє взаємодію з аудиторією в процесі донесення музичного матеріалу під час виступу;

винаходить оптимальні шляхи вирішення виконавських проблем та відтворює емоційно-образний зміст музичного твору під час виступу;

під час гри демонструє розуміння стилістичних особливостей твору через відповідне емоційне включення та виконавську техніку;

демонструє спроможність до самоаналізу та самокритики власного виконання;

демонструє володіння програмним репертуаром, готовий до здобуття фахової передвищої мистецької освіти.